

**Сценарий внеклассного мероприятия
«Букубаар, быраһаай!»**

Работа учителя начальных классов

Винокуровой Е.С.

2020г

Бытыллар кылаас: I (маннайгы)

Буолар күнэ: олунньу 3 күнэ

Темата: «Букубаар, быраһаай!»

Сыала-сорууга:

- Дорҕооннору, букубалары хатылааһын, билиилэрин ханатыы, эбии билэргэ туһаайыы.
- Бэйэ-бэйэлэригэр көмөлөсүһэргэ үөрэтии, саха өс хоһооннорун сөпкө өйдүүлэрин ситиһии
- Оҕо тылын саппааһын байытыы, тылын-өһүн, толкуйдуур дьоһурун сайыннарыы

Туттуллар тэриллэр: кинигэ туһунан өс хоһоонноро «Ким кинигэ аргыстаах – ол билиилээх», «Кинигэ – киһи үтүө сүбэхитэ», ааһыыга карточкалар, дорҕоон фишкалара, остуоруйа геройдара, интерактивной доска, компьютер, проектор

Бэлэмнэнии үлэтэ:

1. Оҕолор эрдэттэн уруһуйдаабыт «Бастакы кинигэм – букубаарым» уруһуйдарын быыстапката
2. Оҕолор букубалар тустарынан хоһооннору нойосуус үөрэтэллэр
3. Эбэрдэ ырыа бэлэмнээһин
4. Кылааһы киэргэтии.

Хаамыыта:

Учуутал: Үтүө күнүнэн күндү үөрэнээччилэр, төрөппүттэр, ыңырыылаах ыалдьыттар!

Бүгүн биһиэхэ ураты күн

Бүгүн биһиэхэ үөрүүлээх күн

Бүгүн биһиэхэ бэһиэлэй күн

Бүгүн биһиэхэ күүтүүлээх күн

Ол курдук биһиги оскуолаҕа бастакы эппиэтинэстээх, сыл анарбытын атаардыбыт. Биһиги «Оскуола» диэн тугун биллибит, элбэххэ үөрэннибит. Уонна бүгүн биһиги көрдүрүөхтээхпит туохха үөрэммиппитин, тугу билбиппитин, тугу сатыырбытын.

Билигин бастакы кылаас үөрэнээччилэрин ыңырыаххайын.(музыкаҕа оҕолор киирэллэр) Ол курдук:

- *Винокуров Богдан*
- *Винокуров Слава*
- *Иванова Катя*
- *Кириллов Ньургустаан*
- *Реундью Витя*
- *Семенова Архелия*
- *Сухомясов Вова*

Көрөргүт курдук бу күһүңнүттэн добуоччу улааппыт, дуоспуруннаммыт үөрэнээччилэр.

Билигин бырааһынныкпыт мичээр аргыстаах аастын диэн оҕолор толорууларыгар хаар туһунан ырыанан саҕалыбыт.(ырыа)

Учуутал: *Оҕолоор*, биһиги бүгүңнү бырааһынныкпытыгар **Букубаар** ыалдыттыы кэллэ.

Букубаар: Дорооболорун, оҕолоор. Эһиэхэ ыалдыттыы кэлбиппиттэн наһаа да үөрдүм.

Учуутал: А букубаттан саҕалаан ааҕарга, суруйарга аан бастаан үөрэппит Букубаарбытыгар туохха үөрэммиппитин сааһылаан этиэҕиң эрэ, оҕолоор.

1. Слава

Киирбитим мин оскуолаҕа

Маңнайгы кылааска үөрэнэ

Балаҕан ыйын бастакытыттан

үөрэнээччи диэн ааттанабын.

2. Катя

Куукуланан оонньоохпун

Солом суох, букатын

Куруук таба сүһүөхтээн

Кэлин улам кэрэхсээн

Хата, ааҕар буоллум, дьэ.

3. Ньургустаан

Дор5оонтон буукуба таһааран

Буукубаттан тыл оңорон

Аахтыбыт биниги суругу

Бүтэрдибит буукубаары.

4. Богдан

Бастакы кинигэбит

буукубаар барахсан

үөрэппит үөрэбин, өрүүтүн өйдүөхпүт

Баһыыба! Баһыыба! буукубаар барахсан.

5. Архелия

Буукубалар – о5олор

Уолаттар уонна кыргыттар

Сорохторо улахаттар

Сорохторо кыралар.

6. Вова

Буукубалар – о5олор

Оонньуулларын таптыыллар

Хам-бааччы олоботтор

Көрүлүүлэр – ылыыллар.

7. Витя

Буукубалар – до5ордуулар

Бары бииргэ сылдыаллар.

Биир кылаас курдуктар

Биир алфавит буолаллар.

Буукубалар хоһоонноро:

1.Катя

Мин А диэни билэбин

үөһэ өттө уһуктаах

Алын өттө атахтаах,

Ортотунан туорайдаах

2. Богдан Мин О диэни билэбин
О5уруо курдук төкүнүк
О5урсу курдук бөкүнүк
Уобуруччу курдук төгүрүк
3. Ньургустаан У - ууһут бэрдэ
Ууттан олох тахсыбат.
Муора уһуор да тийэ,
Харбырыттан салгыбат
4. Витя Мин «Ж» диэни билэбин
Дып-дыгынас сангалаах,
Хомурдуоска маарынныыр,
Аахтаха да атаба,
Алта буола туруоҕа.
5. Вова Б – балыксыт, муңхаһыт
Буур5алаах да муораттан
Куттанар диэни билбэт
Долгунтан дуол иңнибэт.
6. Слава Мин Т диэни билэбин
Суос со5отох ата5ын
Тоһо5олуу тирэммит,
Мо5отойдуур ура5аһын
Туора сүгэн кэбиспит.
7. Архелия Мин Х диэни билэбин
Харандааска харандааһы
Хардарыта туппуттар
Х диэн буоллун диэбиттэр

Букубаар : Аһаҕас, бүтэй дорҕооннорбун, буукубаларбын олус диэн үчүгэйдик билбиккит. Билигин, мин эһиэхэ бэһиэлэй экзамен оңоруохпун баҕарабын. Күрэхпит соруудаҕа Алфавитнай разминка диэн түргэнник эппиэттиэхтээххит. Миэстэттэн хаһытаабаппыт, илиибитин уунабыт. :

- *Бүгүн хаһыс чыыһыланый?(9)*
- *К букваттан тахсар уол оҕо аата (Коля)*
- *Саха сирин столицата?(Дьокуускай)*
- *Биһиги бөһүөлэкпит аата(Өлөөкө-Күөл)*
- *Хаҕас атаххытыгар ыстанан көрдөрүң эрэ*
- *Билигин ханнык ыйый?(олунньу)*
- *Ва сүһүөхтэн тахсар оҕо аата (Ваня, Вася, Валя, Вадим)*
- *Уңа илиигитинэн хаҕас кулгааххытын тутуң эрэ*
- *Б букваттан тахсар остуоруйа геройа кимий? (Буратино)*
- *Оҕо диэн тылга хас буукуба баарый?(3)*

Букубаар : Маладьыастар. Олус үчүгэйдик эппиэттиир оҕолор бааллар эбит.

Учуутал: Сөп, билигин Букубаарбыт эһиги туохха үөрэммиккитин, тугу билбиккитин ыалдьыттары кытта олорон көрүөҕэ.

1.- Оҕолор, кинигэ туһунан өс хоһооннорун ааһыахха эрэ. (дуоскаттан бары бииргэ) **слайд 1**

«Кинигэ – киһи үтүө доҕоро, өйдөөх сүбэһитэ», «Ким кинигэ аргыстаах- ол билиилээх».- Бу өс хоһооннорун хайдах өйдүүгүт? (оҕолор эппиэттэрэ)

- Кинигэ биһиэхэ элбэҕи кэпсиир, элбэххэ үөрэтэр. Элбэх кинигэни аахтааххына, үгүһү өйдүүн, элбэҕи билиэн.

2. – Оҕолор, бары дуоска диэки көрдүбүт эрэ. (слайд 1)**слайд 2 (Аһаҕас дорҕооннор)**

- Аан бастаан биһиги аһаҕас дорҕооннору үөрэппиппит. Хас аһаҕас дорҕоон баар этэй, саха тылыгар? (слайд 3)

- Онтон уһун аһаҕас дорҕоон? Дифтон? Ханныктарый? Ааттаталаан (Слайд 4)

3. Экраны көрөбүт, билигин оонньуу оонньоохпут. (Слайд 5.)

- Дорҕоон фишкаларынан тыллары таһаарабыт. (Холобур тиин...).

4. Сүһүөхтэртэн тыллары таһаарабыт. (Слайд 6) Билбит оҕо экранна тахсар.

5. Салгыы бутэй дорбооннорго киирэбит. - Хас б.д хонулаһарый? (11).
Ханныктарый? (Слайд 7)

6. Өссө кири дорбооннор бааллар этэ. Ханныктарый?

- Онтон дорбооно суох буукубалар бааллар этэ. Ханныктар этэй? (Слайд 8)

7. - Икки дорбоонноох буукубалар бааллар этэ. Ханныктарый? (Слайд 9)

8. – Салгыы оонньоохпут «Тыллары таай». Хонуласпыт бутэй дорбоонноох
тыллары таайабыт. (слайд 10)

9. - Ребустары таай. (слайд 11)

10. -Оболоор, букубаарга биһи олус элбэх кэпсээннэри аахпыппыт дии. Бу
соруудахха эһиги букубаар кинигэтигэр баар кэпсээннэрин хартыналарынан
аатын таайахтааххыт. Үчүгэйдик өйдөөн эрэ, ханнык кэпсээннэри
аахпыккытын.(слайд 12-20) **Чааскы кэпсээн эһигини туохха үөрэппитэй?**

11. Слайд 12. Таабыранныраы таайы.

12. – Билигин оболор ыалдыттарбытыгар ааҕан иһитиннэриэхпит.
(Карточкалары түнэтэбин). Биир биир аабаллар.

(Оболору бары дуоска иннигэр тахсаллар) **Хоһоон “Букубаар быраһай”**

Букубаар :Маладыастар. Олус сөпкө үчүгэйдик үлэлиир үөрэнээччилэр
эбиккит. Бары соруудахтары толордугут. Аһаҕас,бүтэй дорбоон буукубаларын
барыларын билбиккит, ааҕар, суруйар буолбуккут. Онон билигин мин эһиэхэ
«Букубаары үөрэппит» диэн суруктаах удостоверениены, о.э. докумуону
туттарабын. (оболорго туттары).

Мантан ыла мин эһигинниин быраһайдаһабын, оттон эһиэхэ мин доборум, сана
кинигэ кэллэ, («Сыккыс» киирэр) Кини эһигини өссө элбэххэ санаҕа үөрэтиэ.
Кинини эмиэ миигин курдук харыстаан туттары. Быраһайдарын
оболоор!(букубаар тахсар)

Учуутал: Билии-көрүү докумуонун ылыбыт. Биһигини өссө да күүтэр үгүс элбэх
үлэ, санааны билии, элбэххэ үөрэнии.

Биһиги туохха үөрэммиппитин, төһө улааппыппытын көрөн үөрбүт күндү
иитээччибит баҕа санаатын истиэҕин. (детсад иитээччитэ – Винокурова Г.А).

-Төрөппүттэр эбэрдэлэрэ .

-Быраһынныкпытын түмүктээри туран оболорбутугар бастакы үрдэли
ылбыттарынан дуоһуйан хаалбакка өссө да үгүс үрдэллэри, ситиһиилэри
баҕарыабын.

Бука бары төрөппүттэргэ, ыалдыттарга үгүс ситиһиилэри, дьолу-саргыны
баҕарыабын. Манан биһиги дьоро киэһэбит түмүктэнэр. Көрсүөххэ диэри!

Тиин маска уйаланар кыра кыыл. Мастан маска ыстанар идэлээх. Тиин эриэхэни, тэллэйи сиир.

Саһыл – сэрэх кыыл. Түүтэ кытархай өгнөөх. Хара саһыл эмиэ баар. Саһыл ойуурга сылдьар.

Куобах уһун кулгаахтаах, кылгас кутуруктаах ойуур кыыла. Сайын борон, кыһын манан өгнөөх буолар.

Тайах олус улахан кыыл. Адаархай муостаах. Муоһа кыһын аайы түһэр. Саас сана муос үүнэр.

Бөрө – сиэмэх кыыл. Сизэрэй өгнөөх, хойуу түүлээх. Бөрөлөр элбэх буолан сылдьаллар.

Эһэ – тайба улахан кыыла. Эһэ ыраахтан сыты ылар, тыаһы истэр. Кыһын арбахха утуйар.

Таба – хоту дойду маанылаах кыыла. Таба уһун систээх, кылгас атахтаах. Таба түргэнник сүүрэр.